

RIIGIKOHUS

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/14-3
Otsuse kuupäev	23. mai 2014
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Jüri Ilvest, liikmed riigikohtunikud Ants Kull ja Jüri Pöld, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Maarika Kuusk ning Pärnu Maakohtu Pärnu kohtumaja kohtunik Indrek Nummert
Kohtuasi	A Ringkonnakohtu kohtunike X1, X2 ja X3i distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algataja	Riigikohtu esimees Priit Pikamäe
Asja läbivaatamise kuupäev	25. aprill 2014
Istungit protokollis	Riigikohtu personalispetsialist Triinu Meeru

RESOLUTSIOON

1. Mõista A Ringkonnakohtu kohtunikud X2 ja X3 esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmises – õigeks.
2. Mõista A Ringkonnakohtu kohtunik X1 distsiplinaarkorras süüdi ametikohustuste mittekohases täitmises ja määrata talle distsiplinaarkaristuseks noomitus.
3. Otsuse peale on kohtunikul õigus esitada kaebus Riigikohtu üldkogule kolmekümne päeva jooksul alates otsuse kuulutamisest.
4. Otsus jõustub pärast otsuse kolmandas punktis nimetatud tähtaja möödumist, kui kohtunik pole esitanud kaebust Riigikohtu üldkogule.

DISTSIPLINAARSÜÜDISTUS

1. 27. jaanuaril 2014 sai OÜ Texor juhatuse liikme Arli Okase avalduse alusel Riigikohtu esimehele teatavaks, et A Ringkonnakohtu halduskolleegiumi kohtukoosseis on haldusasjas nr 3-11-1791 (OÜ Texor kaebus Maksu- ja Tolliameti Lääne maksu- ja tollikeskuse maksuotsuse tühistamise nõudes) esitatud apellatsioonkaebuse lahendamisel lükanud 2013. aasta jooksul

kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemist kokku 21 korda edasi, ületades kordades halduskohtumenetluse seadustikus (HKMS) sätestatud kohtuotsuse kuulutamise tähtaega, sealjuures kordagi põhjendamata otsuse tegemise edasilükkamist haldusasja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu.

2. Riigikohtu esimees Priit Pikamäe algatas 25. veebruaril 2014. a distsiplinaarmenetluse A Ringkonnakohtu kohtunike X1, X2 ja X3-e suhtes, juhindudes kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 esimesest lausest, § 91 lg-st 1, § 91 lg 2 p-st 1 ja § 92 lg-st 2.

3. Distsiplinaarsüüdistuse kohaselt kinnitavad süüteo toimepanemist järgmised tõendid:

1) Kohtute infosüsteemi kantud kohtuasja andmetest ja kohtutoimiku materjalidest nähtuvad järgmised kohtunike ametikohustuste süüalise rikkumisele viitavad asjaolud:

a) 2. juuli 2012 – Maksu- ja Tolliamet (MTA) esitab apellatsioonkaebuse A Ringkonnakohtusse, vaidlustades Tallinna Halduskohtu 1. juuni 2012. a otsust haldusajaj nr 3-11-1791;

b) 3. juuli 2012 – ringkonnakohus võtab MTA apellatsioonkaebuse menetlusse ja määrab OÜ-le Texor vastamise tähtaja;

c) 26. juuli 2012 – OÜ Texor esitab vastuse;

d) 4. veebruar 2013 – ringkonnakohus määrab asja lahendamise viisiks kirjaliku menetluse, teatab kohtukoosseisu (X1, X2 ja X3), teavitab menetlusosalisi täiendavate avalduste ja seisukohtade esitamise tähtajast (22. veebruar 2013). Otsuse avalikult teatavaks tegemine määratakse 28. veebruariks 2013. Menetlusse võtmise määruse tegi X1, kes oli kohtuasjas eesistuja ja ettekandja kohtunik;

e) pärast täiendavate avalduste ja seisukohtade esitamise tähtaja saabumist (22. veebruar 2013) ei esitanud menetlusosalised lisataotlusi või täiendavaid seisukohti ja/või tõendeid. Seega ei ole menetlusosalised kohtumenetlust pikendanud või raskendanud;

f) 28. veebruar kuni 10. oktoober 2013 – ringkonnakohus lükkab otsuse avalikult teatavaks tegemise aega 17 korda edasi (keskmiselt 2 nädala kaupa, üks kord 5 nädalat). Edasilükkamisest teatatakse menetlusosalistele iga kord e-kirjaga, kohus edasilükkamise põhjuseid välja ei too;

g) 22. oktoober 2013 – ringkonnakohus teatab menetlusosalistele kohtukoosseisu muutumisest ja määrab otsuse avalikult teatavaks tegemise ajaks 29. oktoobri 2013. Koosseisus vahetub üks kohtunik. Lauri Madise asemel määratakse kohtukoosseisu X3;

h) 29. oktoober kuni 4. detsember 2013 – ringkonnakohus lükkab veel 4 korda otsuse avalikult teatavaks tegemise aega edasi;

i) 20. detsember 2013 – A Ringkonnakohus teeb haldusajaj nr 3-11-1791 otsuse kohtukantselei kaudu avalikult teatavaks;

2) seega menetles A Ringkonnakohus haldusajaj nr 3-11-1791 kirjalikus menetluses kokku 1 aasta ja 5 kuud (536 päeva), millest ettevalmistavale ja eelmenetlusele kulus umbes 8 kuud (241 päeva). Kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemise 30-päevane tähtaeg (HKMS § 173 lõige 3) hakkas kulgema 22. veebruarist 2013 ning 60-päevane kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemise edasilükkamise tähtaeg lõppes 23. aprillil 2013. Kohtuotsus tehti avalikult teatavaks 8 kuud (241 päeva) hiljem, 20. detsembril 2013;

3) haldusajaj nr 3-11-1791 kohtukoosseisus oli kuni 2013. aasta oktoobrini ringkonnakohtunik Lauri Madise, kes nimetati 16. oktoobril 2013 Euroopa Üldkohtu kohtunikuks. Tema kohtuniku volitused ja teenistussuhe on seaduse alusel peatunud (KS § 58¹ lõige 1). Seoses teenistussuhte peatumisega puudub alus kohtunik L. Madise suhtes distsiplinaarjärelvalve teostamiseks;

4) HKMS § 173 lõikes 3 sätestatud otsuse teatavaks tegemise tähtaja rikkumist on kõik lõpliku kohtukoosseisu liikmed A Ringkonnakohtu esimehele 4. veebruaril 2014. a esitatud ühises selgituses kahetsenud. Kohtunikud X1, X2 ja X3 kinnitavad, et nad on tehtud veast õppinud ning väldivad edaspidi sellist menetlusnormide rikkumist. Nad kinnitavad, et väldivad üleüldse kohtuotsuste teatavaks tegemise edasilükkamist, eriti aga viidatud sättes lubatud piire ületades.

Kohtunike ühisest selgitusest nähtub, et kohtulahendi kuulutamise viivitamine haldusaja nr 3-11-1791 lahendamisel sai alguse sellest, et ettekandjaks määratud kohtunik (X1) pidas haldusaja nr 3-11-1791 otsuse avalikult teatavaks tegemise kuupäeva määramisel tegelikkusega võrreldes oluliselt lihtsamaks. Kohtunikud leiavad, et üheks kohtuasja lahendamise viivituse põhjuseks tuleb pidada ka seda, et ajavahemikus, mis jäi kohtuotsuse algset teatavakstegemist ette näinud kohtumääruse (4. veebruar 2013) ja tegeliku kohtuotsuse teatavakstegemise (20. detsember 2013) vahele, laekus ringkonnakohtule haldusajades tavapärasest rohkem määruskaebusi, mis vajasis valdavalt kiiret lahendamist.

4. Distsiplinaarsüüdistuses põhjendati kohtunike X1, X2 ja X3-e ametikohustuste rikkumist järgmiselt:

1) HKMS § 173 lõige 3 sätestab, et otsus võib valmida hiljem kui 30 päeva pärast kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist üksnes mõjuval põhjusel, milleks on eelkõige kohtuasja eriti suur maht või eriline keerukus. Sama säte keelab kohtul selgelt ja ühemõtteliselt lükata otsuse avalikku teatavakstegemist edasi rohkem kui 60 päeva alates kohtuasja viimase istungi toimumise päevast või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäevast;

2) haldusaja nr 3-11-1791 kohtukoosseis rikkus korduvalt ja süstemaatiliselt nimetatud halduskohtumenetluse nõuet, ületades HKMS § 173 lõikes 3 sätestatud tähtaegu mitmekordselt. Kohtukoosseis lükkas haldusajas nr 3-11-1791 otsuse teatavaks tegemist edasi kokku 295 päeva (28. veebruarist 2013 kuni 20. detsembrini 2013) ning tegi otsuse avalikult teatavaks menetlusosalistele taotluste ja dokumentide esitamiseks määratud tähtpäevast 301 päeva hiljem;

3) kohtute seaduse järgi korraldab kohtunik küll oma tööaja iseseisvalt, kuid ta peab oma kohustused täitma mõistliku aja jooksul, arvestades seaduses ettenähtud menetlustähtaegu (KS § 6 lõige 1). Kohtunikud X1, X2 ja X3 on jätnud KS § 6 lõikest 1 tuleneva menetlustähtaegade järgimise kohustuse täitmata;

4) distsiplinaarkolleeegiumi senise kohtupraktika järgi tuleb menetlustähtaegade rikkumist distsiplinaarsüüteona kvalifitseerides hinnata, kas on mõjuvaid põhjuseid, mis õigustavad menetlustähtaegadest mitte kinnipidamist. Mõjuvaks põhjuseks on loetud muuhulgas näiteks kohtuniku keskmisest suuremat töökoormust teatud perioodil;

5) X1, X2 ja X3-e käitumist olukorras, kus ringkonnakohtu otsuse avalikult teatavaks tegemist lükati edasi lubamatult pika perioodi jooksul (295 päeva), keskmiselt 2-nädalaste perioodide kaupa, kordagi edasilükkamise põhjuseid esile toomata, ei saa õigustada kohtunike suure töökoormusega. Justiitsministeeriumi andmetel oli A Ringkonnakohtu halduskolleeegiumi kohtunike X1, X2 ja X3-e töökoormus 2013. aastal apellatsioon- ja määruskaebuste lahendamisel võrreldav teiste kolleeegiumi kohtunikega. Apellatsioonimenetluses lahendati A Ringkonnakohtus 2013. aasta jooksul 320 haldusaja, millest koosseisu eesistuja lahendas keskmiselt 40 kohtuasja

6) haldusaja nr 3-11-1791 ringkonnakohtu menetluses esinenud ebamõistlik, korduv ja kogumis põhjendamatu menetlustähtaegade rikkumine viitab kohtunike X1, X2 ja X3-e poolt ametikohustuste mittekohasele täitmisele, mis seisnes kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemise edasilükkamises pärast kohtu poolt määratud otsuse kuulutamise aega kokku 21-l korral. Seega on kohtunikud pannud toime distsiplinaarsüüteo.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID

5. Kohtutoimikust nähtub, et kohtuotsuse teatavaks tegemine lükati edasi 21 korda, teatades sellest e-kirjaga, mille on saatnud kohtuistung sekretär. Kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamist kordagi ei põhjendatud. Kohtumäärusi kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise kohta ei ole tehtud.

6. X1 esitas distsiplinaarkolleegiumile seletuskirja, milles kirjutab, et distsiplinaarasja materjalid kajastavad toimunut põhjalikult ja ta ei soovi distsiplinaarsüüdistuse kohta enam selgitada. X1 kirjutab, et tunneb äärmiselt suurt piinlikkust nii menetlusosaliste kui kõigi kohtunike ees, sest on toonud kaasa kohtusüsteemi paistmise halvas valguses. Tal on piinlik ka distsiplinaarkolleegiumi liikmete ees, et on põhjustanud kolleegiumi liikmetele tööd distsiplinaarasja lahendamisel. X1 kinnitab, et ta on sellest juhtumist teinud järeldused ja teeb kõik endast oleneva, et edaspidi olla oma ülesannete kõrgusel.

7. X2 esitas distsiplinaarkolleegiumile seletuskirja, milles kirjutab, et ta on süüdistusega tutvunud ja see on talle arusaadav ning ta kahetseb rikkumist ega soovi 4. veebruari 2014. a seletuskirjas toodule midagi lisada. Ta on kolleegidega rikkumise asjaolusid korduvalt arutanud ning mõistnud kaebuse esitajatele põhjustatud kahju suurust. Ta annab endale aru, et selline rikkumine kahjustab ka isikute usaldust kohtusüsteemi kui terviku vastu. X2 vabandab kaebaja esindajate ja kolleegide ees ning kinnitab, et selliseid rikkumisi enam ei juhtu.

DISTIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

8. Kolleegium vaatab asja läbi, jäädes distsiplinaarsüüdistuse piiridesse.

Distsiplinaarsüüdistuse järgi seisneb X1-le, X2-le ja X3-le etteheidetav tegu selles, et asja läbivaatav kohtukoosseis rikkus HKMS § 173 lg-s sätestatud tähtaegu korduvalt ja süstemaatiliselt, lükates kohtuotsuse avalikult teatavaks tegemist edasi lubamatult pika perioodi (295) päeva jooksul 21 korda keskmiselt kahe nädalaste perioodide kaupa kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise põhjuseid kordagi teatavaks tegemata.

Riigikohtu esimehele esitatud distsiplinaarmenetluse algatamise avalduses väitis OÜ Texor, et osaühingule võib, kui vaidlustatud maksuotsus jääb kohtuotsusega jõusse, olla kohtuotsuse teatavaks tegemise tähtaja rikkumisega tekitatud kahju, mis seisneb maksuintresside tasumise kohustuses. Distsiplinaarsüüdistuses ei ole kohtukoosseisule ette heidetud seda, et kohtuotsuse teatavaks tegemise tähtaja edasilükkamisega võib OÜ-le Texor olla tekitatud kahju.

Kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamisest teatas OÜ-le Texor kohtuistungis sekretär e-kirjaga. Distsiplinaarsüüdistuses ei ole ette heidetud seda, et kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise kohta ei tehtud kohtumäärust.

9. Kolleegium nõustub distsiplinaarsüüdistusega selles, et distsiplinaarsüüdistuses etteheidetav distsiplinaarsüütegu (kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamine lubamatult pika aja kestel ja ilma kohtuotsuse teatavaks tegemist põhjendamata) on toime pandud.

HKMS § 173 lg-s 3 sätestatakse järgmist:

„Otsuse võib hiljem kui 30 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist avalikult teatavaks teha üksnes mõjuval põhjusel, eelkõige asja eriti suure mahu või erilise keerukuse tõttu. Otsuse avalikku teatavastegemist ei või määrata hiljemaks kui 60 päeva pärast asja arutamise viimast istungit või kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud tähtpäeva möödumist. Otsuse teatavastegemise tähtaja ületamine ei ole iseenesest otsuse tühistamise aluseks.“

10. HKMS § 173 lg-t 3 on praegusel juhul rikutud sellega, et kohtuotsus tehti teatavaks, ületades väga suurelt selle sättega ettenähtud 60-päevast kohtuotsuse teatavaks tegemise tähtaega, mida praegusel juhul tuli arvestada kirjalikus menetluses taotluste ja dokumentide esitamiseks ettenähtud

tähtpäeva möödumisest. Põhjusi, mis vabandaksid HKMS § 173 lg-s 3 nimetatud tähtaja ületamist, kolleegium praeguses asjas ei näe. Suure töökoormuse ja kohtuasja oodatust keerukamaks muutumisega ei ole kolleegiumi arvates võimalik vabandada seadusega ettenähtud tähtaja ületamist (vt ka käesoleva otsuse punkt 13).

Rikutud on ka HKMS § 173 lg-st 3 tulenevat nõuet, mille kohaselt tuleb kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamist põhjendada. OÜ Texor suhtes tehtud ringkonnakohtu otsuse teatavaks tegemise edasilükkamise põhjuseid pole ühelgi korral, kui teatati kohtuotsuse teatavaks tegemise aja edasilükkamisest, esitatud.

11. Distsiplinaarsüüdistus on esitatud kogu kohtukoosseisule, kes tegi OÜ Texor suhtes kohtuotsuse. Kolleegium ei nõustu distsiplinaarsüüdistusega selles, et HKMS § 173 lg 3 rikkumistes on süüdi kogu asja läbivaadanud kohtukoosseis.

HKMS § 188 lg-s 3 sätestatakse järgmist: „Kohtukoosseisu liige lahendab üksinda menetlusosaliste taotlused asja ettevalmistamisel ja teeb asja arutamist ettevalmistavad või muud korraldavad määrused. Tõendi vastuvõtmisest keeldumise otsustab kohtukoosseis.“

Seega annab HKMS § 188 lg 3 kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise pädevuse ringkonnakohtus asja läbivaatava kohtukoosseisu ühele liikmele.

OÜ Texor kohtuasjas oli eesistujaks ja ettekandja-kohtunikuks X1, kes tegi ainuisikuliselt 4. veebruari 2013. a määruse, millega muuhulgas määrati kohtuotsuse teatavaks tegemise päevaks 28. veebruar 2013.

Kolleegium on seisukohal, et olukorras, kus esimese korraldava määruse on teinud eesistuja ainuisikuliselt HKMS § 188 lg 3 alusel, ei ole kohtuotsuse teatavaks tegemise tähtaja rikkumine ette heidetav kogu asja läbivaatavale kohtukoosseisule. Kohtukoosseis vastutab kohtulahendi sisu eest, eesistuja aga korralduslike küsimuste lahendamise eest.

12. Seoses kohtunike personaalse vastutusega märgib kolleegium täiendavalt järgmist. OÜ Texor asja läbivaatavas kohtukoosseisu kuulus ka A Ringkonnakohtu halduskolleegiumi esimees X2. Kohtute seaduses, halduskohtumenetluse seadustikus ega A Ringkonnakohtu kodukorras ei ole ringkonnakohtu kolleegiumi esimehe järelevalvealast pädevust kindlaks määratud. Ka ei ole X2-le esitatud distsiplinaarsüüdistust kui kolleegiumi esimehele.

13. X3 määrati L. Madise asemel asja läbivaatava kohtukoosseisu liikmeks 22. oktoobril 2013. Seega langevad distsiplinaarsüüdistuses ette heidetavad teod perioodidesse, mil asja lahendasid erinevad kohtukoosseisud.

Kolleegium on seisukohal, et kohtuotsuse teatavaks tegemiseks HKMS § 173 lg-ga 3 ette nähtud tähtaeg hakkab asja läbivaatava kohtukoosseisu muutumisel uuesti kulgema. Seetõttu ei ole X1-le ette heidetav, et 22. oktoobril 2013 määrati kohtuotsuse teatavaks tegemise päevaks 29. oktoober 2013 ning et kohtuotsuse teatavaks tegemiseks ettenähtud aega ületati 295 päeva. Tegelikult ületati kohtuotsuse teatavaks tegemiseks ettenähtud aega umbes 180 päeva.

Kuna kohtuotsus tehti teatavaks 20. detsembril 2013, siis ei ole X1-le ette heidetav ka HKMS § 173 lg-s 3 sätestatud tähtaegade rikkumine pärast 29. oktoobrit 2013. Küll on X1-le ette heidetav, et ka pärast 29. oktoobrit 2013 ei põhjendatud kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamist.

14. Seega on distsiplinaarsüüdistusest tõendamist leidnud, et kohtunik X1 rikkus HKMS § 173 lg-t 3 23. aprillist 2013 kuni 22. oktoobrini 2013 sellega, et rikuti nii kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise tähtaega kui ka kohtuotsuse edasilükkamise põhjendamise kohustust. Samuti on tõendamist leidnud, et X1 rikkus nimetatud sätet pärast 29. oktoobrit 2013 sellega, et kohtuotsuse teatavaks tegemise edasilükkamise põhjusi ei esitatud.

15. Eeltoodu alusel leiab kolleegium, et kohtunikud X2 ja X3 ei ole toime pannud distsiplinaarsüütegu ning nad tuleb õigeks mõista. Kohtunik X1 on toime pannud distsiplinaarsüüteo KS § 87 lg 2 mõttes ning teda tuleb distsiplinaarkorras karistada.

16. Juhindudes kohtute seaduse § 97 lg-st 2 mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunikud X2 ja X3-e esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmises – õigeks.

17. X1-le karistuse määramisel võtab kolleegium arvesse, et X1 kinnitab, et tunneb piinlikkust, et ta on toonud kaasa kohtusüsteemi paistmise halvas valguses, ning et ta on teinud juhtunust järeldused ja teeb kõik endast oleva, et edaspidi olla oma ülesannete kõrgusel.

18. Juhindudes KS § 87 lg-test 1 ja 2, § 88 lg 1 p-st 1 ning § 97 lg-st 1, mõistab distsiplinaarkolleegium kohtunik X1 süüdi distsiplinaarsüüteo (ametikohustuste mittekohases täitmises) ja karistab teda noomitusega.

Jüri Ilvest

Ants Kull

Jüri Pöld

Maarika Kuusk

Indrek Nummert